

การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อผู้สูงอายุ

Participatory Community Welfare Fund Management for The Elderly

เบญจา ทองพันธ์¹ ประkob ใจมั่น²

Benja Thongpun¹ Prakob Jaiman²

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช¹

Doctor of Philosophy in Innovation Management for Development Faculty of Education

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University¹

E-mail: Benja_tho@nstru.ac.th

Received: May 9, 2024; Revised: Dec 2, 2024; Accepted: Dec 13, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนแบบมีส่วนร่วมสำหรับผู้สูงอายุ โดยมุ่งเน้นถึงบทบาทของผู้สูงอายุในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนและการให้บริการที่เกี่ยวข้อง การศึกษานี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ การศึกษากระบวนการจัดการกองทุน การสำรวจบทบาทของผู้สูงอายุในการมีส่วนร่วม และการประเมินประสิทธิผลของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีส่วนร่วม พบว่า การจัดการกองทุนแบบมีส่วนร่วมสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของกองทุน โดยการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการตัดสินใจและการติดตามผลการดำเนินงาน การมีบทบาทของผู้สูงอายุในการกำหนดนโยบายและการใช้จ่ายกองทุนช่วยเพิ่มความโปร่งใสและความรับผิดชอบร่วมกันในชุมชน การประเมินผลการดำเนินงานพบว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนมีประสิทธิผลในการช่วยเหลือผู้สูงอายุทั้งในด้าน การดูแลสุขภาพและการสนับสนุนทางการเงิน และยังสามารถสร้างความรู้สึกรักความเป็นเจ้าของและความมั่นคงในระดับชุมชน การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนแบบมีส่วนร่วมเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการดูแลผู้สูงอายุและสามารถขยายผลการพัฒนาไปสู่ชุมชนอื่น ๆ ได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การจัดการกองทุน, สวัสดิการชุมชน, การมีส่วนร่วม, ผู้สูงอายุ

Abstract

This study aims to explore and analyze the process of managing community welfare funds with participation for the elderly, with a focus on the role of the elderly in participating in the management of the fund and related services. The study is divided into three main parts: the process of fund management, the exploration of the role of the elderly in participation, and the evaluation of the effectiveness of participatory community welfare fund management. The findings reveal that participatory fund management can strengthen and

sustain the fund through the involvement of the elderly in decision-making and monitoring the implementation. The role of the elderly in setting policies and managing fund expenditures helps increase transparency and shared responsibility within the community. The evaluation of the fund's operations shows that the community welfare fund is effective in assisting the elderly in terms of healthcare and financial support, while also fostering a sense of ownership and stability within the community. This study demonstrates that participatory community welfare fund management is an effective mechanism for caring for the elderly and can serve as a sustainable model for extending development to other communities.

Keywords: Fund Management, Community welfare, Participation, Elderly

บทนำ

สังคมผู้สูงอายุกลายเป็นเมกะเทรนด์ของโลก สัดส่วนประชากรโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มอย่างต่อเนื่อง โดยองค์การสหประชาชาติ (United Nations UN) ได้นิยามเกี่ยวกับประเทศที่กำลังเข้าสู่การเป็นประเทศที่มีสังคมผู้สูงอายุไว้ว่า เมื่อประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นสัดส่วนเกินร้อยละ 10 หรืออายุ 65 ปีขึ้นไป เกินร้อยละ 7 ให้ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) (https://www.nstda.or.th/home/performance_post/m-wheel/) ประเทศไทย มีจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 12,519,926 คน แบ่งเป็นผู้สูงอายุเพศชายจำนวน 5,512,223 คน และผู้สูงอายุเพศหญิงจำนวน 7,007,703 คน คิดเป็นร้อยละ 18.94 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ ดังนั้นตามหลักการขององค์การสหประชาชาติ ผู้สูงอายุของประเทศไทยมีสัดส่วนเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด จึงกล่าวได้ว่าประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แล้ว จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดที่มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,545,147 คน ในจำนวนนี้มีจำนวนผู้สูงอายุ 295,434 คน คิดเป็นร้อยละ 19.12 ของประชากรทั้งหมดในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยแบ่งเป็นผู้สูงอายุเพศชายจำนวน 128,511 คน ผู้สูงอายุเพศหญิงจำนวน 166,923 คน และสามารถแบ่งตามช่วงอายุได้ดังนี้ ช่วงอายุ 60-69 ปี จำนวน 151,499 คน ช่วงอายุ 70-79 ปี จำนวน 88,393 คน ช่วงอายุ 80-89 ปี จำนวน 44,331 คน ช่วงอายุ 90-99 ปี จำนวน 10,288 คน และอายุ 100 ปีขึ้นไป จำนวน 444 คน (ที่มา : สถิติผู้สูงอายุ รวบรวมจากกรมการปกครอง ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2565) ถ้าเราศึกษาจำนวนประชากรทั้งหมดในจังหวัดนครศรีธรรมราช เราจะเห็นได้ว่าจำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 19.12 ของประชากรในจังหวัดทั้งหมด ถือได้ว่าจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้วเช่นกัน

จากสภาพปัญหาปัจจุบันการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทำให้ประเทศได้รับผลกระทบในหลาย ๆ ด้าน เช่น ปัญหาการขาดแรงงานที่จะมาทดแทน ผู้สูงอายุที่เกษียณงานแล้วไม่มีรายได้ รัฐต้องใช้งบประมาณในการบริการทางการแพทย์แก่ผู้สูงอายุรวมถึงการใช้งบประมาณในการดูแลด้านสวัสดิการต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ (Phutson. & Phornsirivatsasin. 2018, p. 25-36) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่าสามารถแบ่งผลกระทบ

ออกเป็นด้าน ๆ ดังนี้ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจส่งผลต่อการผลิต สังคมผู้สูงอายุทำให้โครงสร้างประชากรเปลี่ยนสัดส่วนผู้สูงอายุมากขึ้นขณะที่คนวัยทำงานลดลง ทำให้การผลิตและกำลังแรงงานน้อย อาจส่งผลให้ค่าแรงสูงขึ้นเกิดการขาดแคลนแรงงาน ด้านการลงทุนและการออม การลงทุนและการลดลงเมื่อมีวัยผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเนื่องจากวัยสูงอายุหรือวัยเกษียณขาดรายได้หรือรายได้ลดลงส่งผลต่อเงินออมและเงินลงทุนลดลง ทำให้วัยทำงานต้องรับภาระมากขึ้นการใช้จ่ายมากขึ้นส่งผลต่อเงินออมลดลง ส่วนภาครัฐต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการมากขึ้นเพื่อบริการสังคม ทางด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ทำให้การลงทุนและการออมของประเทศลดลงด้านผลผลิตหรือรายได้ประชาชาติผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) หรือรายได้ประชาชาติน้อยลงและรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลลดลง ผลกระทบการผลิตลดลง ด้านการคลัง งบประมาณรายจ่ายเพิ่มขึ้น ภาครัฐจำเป็นต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายทางด้านสาธารณสุข การแพทย์ บริการสังคมแก่ผู้สูงอายุมากขึ้นและต้องเพิ่มงบประมาณรายจ่ายเพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากไร้ถูกทอดทิ้งมากขึ้น ขณะที่งบประมาณรายได้ลดลง เก็บภาษีรายได้น้อยลงเนื่องจากมีวัยผู้สูงอายุซึ่งไม่มีรายได้มีสัดส่วนที่มากขึ้น ผลกระทบด้านสังคม เกิดปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง เนื่องจากคนวัยทำงานต้องออกไปทำงานหารายได้เพื่อดูแล บางครั้งอาจทำให้ผู้สูงอายุขาดความอบอุ่นหรืออาจจะถูกทอดทิ้งได้ ปัญหาทางด้านสภาพจิตใจ เมื่อถึงวัยเกษียณอายุ ไม่ได้ทำงานทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกเหงา ไม่เกิดความภาคภูมิใจเหมือนเป็นภาระกับลูกหลาน อาจรู้สึกน้อยใจ ซึมเศร้า รวมถึงปัญหาสุขภาพร่างกาย ตามปกติผู้สูงอายุจะมีสุขภาพร่างกายเสื่อมโทรม ไม่แข็งแรง จึงจำเป็นต้องมีผู้ดูแลเอาใจใส่และจะต้องใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลทำให้มีรายจ่ายเพิ่มขึ้นขณะที่ไม่มีรายได้ จึงทำให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ลำบากจึงจำเป็นต้องเตรียมพร้อมรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จะต้องมีการวางแผนการออม การลงทุนและการบริโภคเพื่อที่จะเตรียมพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ การแก้ปัญหาการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุต้องอาศัยหลายหน่วยงานในการเข้ามาช่วยเหลือร่วมกันผ่านกระบวนการจัดการ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีหลักประกันความมั่นคงในชีวิต มีส่วนรวมในกิจกรรมต่างๆในสังคมซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุเห็นคุณค่าของตนเองและนำไปสู่มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางด้านจิตใจด้านร่างกาย ลดภาระการดูแลของภาครัฐแบ่งเบาภาระของลูกหลาน ผ่านกระบวนการจัดการวิสาหกิจเพื่อสังคม เพราะวิสาหกิจเพื่อสังคมมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาสังคม ชุมชนและสิ่งแวดล้อม วิสาหกิจที่ตั้งขึ้นอยู่ในชุมชนย่อมเล็งเห็นปัญหาของคนในชุมชนและมีแนวทางแก้ปัญหาสังคมที่เหมาะสมกับแต่ละชุมชน

การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อผู้สูงอายุจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเป็นส่วนหนึ่งในการดูแลผู้สูงอายุในสังคมไทย โดยสังคมในระดับชุมชนมีส่วนสำคัญในการจัดการสังคมผู้สูงอายุ เพราะบริบทของชุมชนมีผลต่อผู้สูงอายุ คนในชุมชนจึงมีส่วนสำคัญในการผลักดันการดำเนินชีวิตและพัฒนากระบวนการจัดการเพื่อสร้างเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อผู้สูงอายุ
2. เพื่อสำรวจบทบาทของผู้สูงอายุในการมีส่วนร่วมในกองทุนสวัสดิการชุมชน
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อผู้สูงอายุ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ชุมชนได้กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนแบบมีส่วนร่วม
2. เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนและระบบสวัสดิการในชุมชน
3. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน
4. ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้านสังคม
5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ
6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถดำเนินนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ
7. นักวิชาการสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื้อหา

การบริหารจัดการกองทุนแบบมีส่วนร่วม จัดทำโดยสมาชิกโดยจะมีการเลือกคณะกรรมการมาบริหารงานกองทุนซึ่งส่วนใหญ่คณะกรรมการจะมาจากจิตอาสา มาทำงานเพื่อส่วนรวม มาบริหารกองทุน โดยมีระเบียบกองทุนซึ่งจะกำหนดข้อปฏิบัติเกี่ยวกับสมาชิก การสมทบเงิน และการจ่ายเงินสวัสดิการ เป็นเครื่องมือในการทำงานซึ่งบางครั้งยังขาดความรู้ในการบริหารจัดการกองทุนโดยอาศัยระเบียบที่กำหนดมาร่วมกันมายึดถือเป็นแนวทางการดำเนินงาน เมื่อกองทุนสวัสดิการชุมชนเติบโตขึ้นจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น จำนวนเงินของกองทุนเพิ่มขึ้นจิตอาสาอย่างเดียวไม่พอต่อการบริหารกองทุนให้เติบโตและมีความมั่นคงยั่งยืน คณะกรรมการและสมาชิกจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการกองทุนที่ดี เพื่อให้กองทุนเติบโตอย่างยั่งยืนเป็นที่พึงของคนในชุมชนต่อไป กองทุนสวัสดิการชุมชนนั้นๆต้องสามารถให้การช่วยเหลือสมาชิกได้อย่างกว้างขวางต่อเนื่อง ครบถ้วน สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการของกองทุนเพราะมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและกำหนดกฎระเบียบร่วมกันจึงจะทำให้กองทุนดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน นอกจากคณะกรรมการกองทุนแล้วสมาชิกก็ต้องรู้หน้าที่ของตน ต้องมีความเข้าใจและความเชื่อมั่นในแนวคิดอุดมการณ์สวัสดิการชุมชน มีการบริหารจัดการที่ดี สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการดูแลกองทุนรวมกันเพราะกองทุนเป็นของสมาชิกทุกคน

สรุป การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนแบบมีส่วนร่วมคือการที่ คณะกรรมการ สมาชิก ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและแก้ปัญหากองทุนสวัสดิการชุมชนร่วมกัน ทุกฝ่ายต่างมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบและตระหนักว่ากองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นของสมาชิกทุกคน

การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Phanthafak, S., & Phayomyont, P, 2018) ได้กล่าวว่าเป็นแนวทางที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน รวมถึงการมีบทบาทของสมาชิกในชุมชนในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในกองทุน โดยมีลักษณะเด่นที่สำคัญดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน: ชุมชนมีบทบาทในการกำหนดแนวทางการใช้จ่าย และการบริหารจัดการกองทุน
2. การมีความโปร่งใส: กระบวนการตัดสินใจและการใช้จ่ายต้องโปร่งใสและเปิดเผยต่อสมาชิกในชุมชน

3. การเสริมสร้างความรับผิดชอบร่วม: ชุมชนร่วมกันรับผิดชอบในการบริหารกองทุนเพื่อประโยชน์ของสมาชิกทุกคน
4. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน: การมีส่วนร่วมช่วยให้ชุมชนเข้มแข็งและสามารถดูแลปัญหาของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

คำจำกัด

การจัดการ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การโดยอาศัยบุคลากรและทรัพยากรทางการบริหาร (Yavirach, N. 2017). การจัดการประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ ดังนี้

1. เป็นกระบวนการของการดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน (Process or series of continuing and related activities)
2. เน้นที่การบรรลุเป้าหมายขององค์กร (Concentrates on reaching organizational goal)
3. การทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยผสมผสานบุคลากรและทรัพยากรทางการบริหารเข้าด้วยกัน (Working with and through people and other organizational resources)

กองทุนสวัสดิการชุมชน หมายถึง กองทุนที่จัดตั้งขึ้นมาโดยคนในชุมชนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยการจัดการระบบสวัสดิการ ตั้งแต่เกิดจนตายเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน

Santichai, U. (2008). ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของการมีส่วนร่วม ว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มตัดสินใจในการปฏิบัติงานและการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆอันมีผลกระทบมาถึงตัวของบุคลากรเองการที่จะสามารถทำให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของบุคลากรให้ดีขึ้นนั้นผู้นำจะต้องยอมรับในปรัชญาการพัฒนาว่ามนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของส่วนรวมในองค์กร

Chansom, M. (2001). ได้เสนอว่ากระบวนการของการมีส่วนร่วมมีอยู่ 3 ด้านดังนี้

1. การมีส่วนร่วมจะต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนการให้บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมจะต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะทำกิจกรรมนั้นๆไปเพื่ออะไรผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้ตัดสินใจดีกว่าควรเข้าร่วมหรือไม่
2. การมีส่วนร่วมจะต้องมีกิจกรรมเป้าหมายการให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมจะต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไรเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถตัดสินใจได้ว่าเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่
3. การเข้าร่วมจะต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายการที่จะให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมายด้วยอย่างไรก็ตามโดยทั่วไปบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วเป็นพื้นฐาน

ดังนั้นสรุปว่า แบบมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ปัญหา ร่วมกันกำหนดแนวทางในการทำงาน ร่วมกันเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

1. แนวคิดกองทุนสวัสดิการชุมชน

สมปอง นิยานันท์ (Niyanant, S. 2012). ระบุ 4 องค์ประกอบในการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชน ดังนี้

1) ด้านโครงสร้างการบริหาร ได้แก่การดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากการเลือกตั้ง คณะกรรมการมีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการบริหารจัดการกองทุน มีระเบียบข้อบังคับของกองทุน ชัดเจน มีการประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) ด้านการระดมทุน มีการดำเนินการในเรื่องการประชาสัมพันธ์ เชิญชวนให้ประชาชนสมัครเป็น สมาชิกกองทุน ให้ประชาชนทราบถึงประโยชน์และสวัสดิการที่สมาชิกจะได้รับ มีการรวบรวมเงินออม ได้รับ เงินสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐ

3) ด้านการจัดทำบัญชีมีการดำเนินงานในเรื่องการจัดทำฐานทะเบียนรายชื่อสมาชิกของกองทุนที่เป็น ระบบ การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ชัดเจน มีการจัดทำบัญชีคุมเงินฝากของสมาชิกกองทุน มีการจัดทำ บัญชีแยกประเภทต่าง ๆ สรุปผลการดำเนินงาน แสดงยอดเงินคงเหลือในแต่ละเดือน

4) ด้านการจัดสวัสดิการ มีการดำเนินงานในเรื่องการจัดสวัสดิการที่ครอบคลุม หลากหลาย ตรงกับ ความต้องการของสมาชิกกองทุน เงินตอบแทนสวัสดิการที่มอบให้แก่สมาชิก-มีความเพียงพอต่อค่าครองชีพ การขอรับเงินสวัสดิการมีขั้นตอนที่สะดวก ระยะเวลาในการจัดสวัสดิการมีความเหมาะสม

กองทุนสวัสดิการชุมชน หรือกองทุนสวัสดิการชาวบ้าน หรือกองทุนสวัสดิการไต้หวัน เป็นกองทุนที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวของประชาชนในพื้นที่หนึ่ง ๆ ด้วยความสมัครใจ เช่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ฯลฯ ที่ ประสงค์จะดูแลซึ่งกันและกันตั้งแต่เกิดจนตายบนพื้นฐานของความเอื้ออาทรต่อกัน หรือเกิดขึ้นจากการที่ชาว ชุมชนมาร่วมกันคิด ร่วมกันสร้างระบบร่วมกัน บริหารจัดการ และร่วมกันรับผลประโยชน์ จึงเป็นกองทุนที่ “ทุกคนร่วมกันเป็นเจ้าของ ” ดังนั้น เงินกองทุนสวัสดิการชุมชน จึงได้มาจากการร่วมสมทบของสมาชิกใน รูปแบบที่กองทุนแต่ละแห่งกำหนดขึ้นมา (Phanthafak, S., & Phayomyont, P, 2018)

2. ความหมายของกองทุนสวัสดิการชุมชน

สวัสดิการชุมชน เป็นการสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงของคนในชุมชน หมายถึงทุกอย่างที่จะทำให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งในรูปของสิ่งของ การช่วยเหลือที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตตั้งแต่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ผู้ด้อยโอกาส เป็นระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลของคนในชุมชน ที่มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย นำไปสู่ การแก้ไขปัญหาความยากจน (สถาบันพัฒนาองค์กร)

สวัสดิการชุมชนและกองทุนสวัสดิการชุมชน หมายถึง องค์กรชุมชนร่วมกันจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ ชุมชนขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงในชีวิตบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคน ในชุมชน ตั้งแต่เกิดจนตายเป็นการจัดสวัสดิการของชาวบ้าน โดยชาวบ้านเพื่อชาวบ้าน เป็นการให้อย่างมี คุณค่า การรับอย่างมีศักดิ์ศรี การอยู่ร่วมกันของคน ชุมชนและธรรมชาติอย่างเคารพซึ่งกันและกัน

สวัสดิการชุมชน (Community welfare) คือ การสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงแก่คนในชุมชน ซึ่งครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างที่จะทำให้คนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อาจอยู่ในรูปสิ่งของ เงินทอง น้ำใจ ไม่ตรี การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ฯลฯ ในทุก ๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย ผลลัพธ์ของการจัดสวัสดิการชุมชนที่สำคัญ ได้แก่ การเพิ่มรายได้หรือลดรายจ่าย การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในชุมชน การสร้างความรู้สึกร่วมกันและภาคภูมิใจจากการมีชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุข เป็นต้น แม้วิธีสร้างและรูปแบบของสวัสดิการชุมชนที่สร้างขึ้นในแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกันไปตามบริบททางสังคมวัฒนธรรมและทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ก็ตามแต่สวัสดิการชุมชนที่สร้างขึ้นล้วนมีเป้าหมายเดียวกัน คือ การตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการจำเป็นของสมาชิกภายในชุมชน เพื่อให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี มีคุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง (The Institute of Community Organization Development, 2010)

3. แนวคิดของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป มีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ (กรมกิจการผู้สูงอายุ) ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีสภาวะเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย อารมณ์ และการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ (สมปอง สุวรรณภุมมาและคณะ)

วัยสูงอายุหรือวัยชรา หมายถึง มนุษย์ที่มีอายุอยู่ในช่วงปลายของชีวิตนิยามของผู้สูงอายุอาจแตกต่างกันไปเมื่อพิจารณาจากแง่มุมต่าง ๆ อาทิ ทางชีววิทยาประชากรศาสตร์การจ้างงานและทาสังคมวิทยาในทางสถิติมักถือว่าผู้ที่อยู่ในวัยสูงอายุคือบุคคลที่มีอายุ 60-65 ปีขึ้นไป สำหรับประเทศไทยกำหนดไว้ว่าผู้สูงอายุคือบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ประเทศไทยพัฒนาแล้วส่วนใหญ่จะมีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งประเทศสูงกว่าประเทศกำลังพัฒนาสำหรับประเทศไทยมีสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ (Thawornthaveewong, S. 2000, p. 11-12)

4. หลักสำคัญในการจัดสวัสดิการชุมชน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (Public organization, 2021). หัวใจหลักในการจัดสวัสดิการชุมชน

1. การพึ่งตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นการ “ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี”
2. การจัดสวัสดิการชุมชนตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพและอยู่ร่วมกันของคนกับคน และคนกับธรรมชาติอย่างเห็นคุณค่า อยู่บนพื้นฐานของศาสนา ภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในทุกระดับ
3. เป็นระบบสวัสดิการที่หลากหลาย คำนึงถึงวิถีชีวิตที่ดำรงมาของชุมชน ทุกคนเป็นเจ้าของ คนในชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างเกื้อกูล ด้วยกตัตการร่วมของชุมชน
4. ระบบสวัสดิการชุมชนที่ใช้กองทุนสวัสดิการชุมชนเชื่อมโยงทุนทางสังคมในท้องถิ่นให้เกิดคุณค่าแก่ชุมชน สังคมและประเทศ

การดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน (Community Welfare Fund, 2017).

1. กองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นกองทุนของชุมชน บริหารโดยชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชน จัดตั้งโดยความพร้อมและความสมัครใจร่วมกันของชุมชน
2. เป้าหมายของกองทุนสวัสดิการชุมชนคือการสร้างหลักประกันความมั่นคง และการอยู่เห็นเป็นสุข

ร่วมกันของคนในชุมชน เงินเป็นเพียงเครื่องมือในการพัฒนา

3. เงินสมทบจากสมาชิกเป็นเงินกองทุนเพื่อการจัดสวัสดิการดูแลช่วยเหลือกันในชุมชน ไม่ใช่เงินออมที่สมาชิกจะถอนคืนได้

4. ประเพณีและลักษณะการจัดสวัสดิการเป็นไปตามสภาพความเป็นจริงของพื้นที่และสถานการณ์ของกองทุน

5. สมาชิกทุกคนของกองทุนสวัสดิการชุมชนจะได้รับการช่วยเหลือดูแลเท่าเทียมกันภายใต้หลักเกณฑ์ที่ตกลงร่วมกัน

6. กองทุนสวัสดิการชุมชนดูแลช่วยเหลือครอบคลุมผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ ตามความสามารถของกองทุน

7. การดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนต้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาด้านอื่นในชุมชน เพื่อนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง

8. ให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือกับภาคีพัฒนาทั้งท้องถิ่น ท้องถิ่น หน่วยงาน ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

9. ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการที่ดี

5. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

Cohen & Uphoff (1980) การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่สมาชิกของชุมชนได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

- 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
- 2) การมีส่วนร่วม ในการพัฒนารวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
- 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

6. การจัดการรูปแบบมีส่วนร่วม

(Phothirat, Paenprajun, Nunklam, Chimhart & Thammawipat , 2022) ศึกษาแนวทางการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลท่าอุแท อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยสรุปว่าแนวทางการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลท่าอุแท อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. ด้านภาวะผู้นำกองทุนสวัสดิการชุมชนผลจากการวิจัย สรุปได้ว่า คณะกรรมการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน ควรมีการพัฒนาศักยภาพคณะดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ศึกษาเรียนรู้การเป็นผู้นำที่ดีและควรจะต้องมีภาวะผู้นำ เช่น การมีความรู้ ความจริงใจ มีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส เป็นธรรมและต้องมีความรับผิดชอบต่องานต่อองค์กรและมีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีจิตใจที่มีความเมตตาในการปฏิบัติงานมีการให้อภัยเมื่อเกิดความผิดพลาดเพื่อให้ลูกน้องได้มีโอกาสแก้ตัวใหม่

2. ด้านการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชน สรุปได้ว่า คณะกรรมการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนการแก้ไขกฎระเบียบ ข้อบังคับควรจะให้ทุกฝ่ายได้เข้าร่วมเพื่อแสดงความคิดเห็นและมีการลงมติด่วนร่วมกันทุกฝ่าย และไม่ควรถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงบ่อยเพราะประชาชนจะขาดความเชื่อมั่นกฎระเบียบหรือ ข้อบังคับจะต้องคำนึงถึงสิทธิ สวัสดิการและประโยชน์โดยรวมเป็นสำคัญ กฎระเบียบข้อบังคับนับเป็นสิ่งสำคัญของทุกหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ เพราะจะเป็นบรรทัดฐานให้ทุกคนทุกฝ่ายได้ร่วมกันปฏิบัติตามหากมีการกระทำที่ไม่ถูกต้องหรือกระทำผิด กฎระเบียบ หรือข้อบังคับก็ต้องได้รับโทษตามที่กำหนดไว้

3. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน สรุปได้ว่า คณะกรรมการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนจะต้องตระหนักถึงหลักการรับผิดชอบในการดำเนินงานมีแนวทางในการปฏิบัติเมื่อปฏิบัติงานมีผลงานก็จะได้รับการพิจารณาความดีความชอบอย่างเป็นธรรมมีการแบ่งงานกันทำตามความถนัดหรือความเชี่ยวชาญของแต่ละบุคคล เนื่องจากตัวบุคคลมีความถนัดและเชี่ยวชาญแตกต่างกัน อีกทั้งคณะกรรมการควรจะมีการฝึกอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือ ศึกษาจากแหล่งอื่นบ้าง เพื่อจะได้มีความรู้มีแนวคิดใหม่ ๆ จากสถานที่ที่ได้ศึกษาดูงานหรือความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมแล้วนำมาบูรณาการหรือนำมาประยุกต์ใช้พัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับกลุ่มหรือองค์กรของตนเอง

4. ด้านการบริหาร จัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน สรุปได้ว่า คณะกรรมการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในแนวทางการพัฒนาในทุก ๆ มิติ โดยผ่านทางกระบวนการ ส่งเสริม ชักนำ การสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้ การคิดวางแผนการดำเนินงาน ร่วมกำหนดแนวทางการร่วมแก้ไข และวางแผนปฏิบัติ การปฏิบัติตามแผนงาน ไม่ใช่เป็นการกำหนดเองของหน่วยงานหรือองค์กรแล้วให้ประชาชนร่วมปฏิบัติตามเพราะไม่ใช่เป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ประเภทของการมีส่วนร่วมจึงได้ถูกนำเสนอโดยนักวิชาการไว้ในหลายองค์ประกอบ (Jeawkok, Dhammasaccakarn, Laeheem, & Sangkaratd, 2016; Pearse, & Stifel, 1979) ได้อธิบายถึงประเภทของการมีส่วนร่วมมี 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2) การมีส่วนร่วมในขั้นปฏิบัติการ
- 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

Sangthong, T., Arrahimee, A., Jeawkok, J., & Laopaporne, S. (2022). การจัดสวัสดิการชุมชนควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ไขปัญหา และร่วมรับผลประโยชน์ ดังนั้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการย่อมแสดงให้เห็นถึงความตระหนักในความเป็นเจ้าของการมีจิตสำนึกร่วม ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ และสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลจนเกิดความพึงพอใจในที่สุด

การจัดการองค์ความรู้

ด้านเฮรี ฟาโย (Fayol, 1949) ได้ศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการจัดการที่สามารถใช้ได้กับการจัดการทุกชนิดประกอบด้วยหน้าที่ต่าง ๆ 5 ประการดังนี้

1. การวางแผน (Planning) คือ การกำหนดแนวทางขององค์กรว่าจะทำอะไรและเดินไปทางไหน มีทิศทางที่แน่นอน และต้องมีความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม
2. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การจัดให้มีโครงสร้างของงานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ให้อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันที่จะช่วยให้งานขององค์กรบรรลุผลสำเร็จได้
3. การสั่งการ (Commanding) คือ การสั่งการหรือมอบหมายแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีและต้องเข้าใจผู้ปฏิบัติงาน
4. การประสานงาน (Coordinating) คือ การเชื่อมโยงงานของแต่ละฝ่ายให้ประสานเข้ากันได้และกำกับให้ไปสู่จุดหมายเดียวกันเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพขององค์กร
5. การควบคุม (Controlling) คือ การที่ต้องกำกับตรวจสอบให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่วางไว้แล้ว

การบริหาร หมายถึง เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานในองค์กร เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่ตั้งไว้การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยการใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบ โดยอาศัยปัจจัยทรัพยากรทางการบริหารคือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ในการชักจูงให้ คนหันมาช่วยเหลืองานขององค์กร เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานให้ได้รับผลสำเร็จ ตามจุดหมายที่วางไว้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์โดยที่ผู้บริหารต้องทำหน้าที่ เป็นทั้งหัวหน้า ผู้นำและผู้ประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยกระบวนการ 7 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดการด้านบุคคล การอำนวยการ การประสานงาน การรายงาน และการจัดการงบประมาณ (Khongpaet, Phueakkhong & Yam-im, 2022, p.308-326)

7. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนแบบมีส่วนร่วมผู้สูงอายุ

(Panfukdee, Sapphrongthong, & Rattansermamong, 2022, p.254-272) ได้ทำการวิจัย การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย กรณีศึกษาเทศบาลเมืองสิงห์บุรี จากการวิจัยพบว่าการจัดสวัสดิการจำเป็นต้องจัดให้เหมาะสมสำหรับแต่ละช่วงวัยโดยคำนึงถึงสมรรถนะทางร่างกายและความจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุแต่ละช่วงวัย โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงวัย ได้แก่ วัยต้น (อายุ 60-69 ปี) คือ ด้านเศรษฐกิจ เพราะวัยต้นยังสามารถทำงานและช่วยเหลือตนเองได้อยู่ ดังนั้นควรเน้นไปที่การจัดสวัสดิการด้านการฝึกอาชีพ ด้านรายได้และการออม วัยกลาง (70-79 ปี) คือ ด้านเศรษฐกิจ เพราะวัยกลางเป็นวัยที่ร่างกายเริ่มเสื่อมถอยลงมากขึ้น แต่ยังพอสามารถทำงานและช่วยเหลือตนเองได้อยู่แต่ลดน้อยลง ดังนั้นควรเน้นไปที่การจัดสวัสดิการด้านการฝึกอาชีพ ด้านรายได้และการออม การจัดกิจกรรมทางสังคมและการดูแลป้องกันสุขภาพ และวัยปลาย (80 ปีขึ้นไป) คือ ด้านความมั่นคงในชีวิต วัยปลายซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ควรเน้นไปที่การดูแลสุขภาพ และการช่วยเหลือทางสังคม

แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุแต่ละช่วงวัยของเทศบาลเมืองสิงห์บุรี สรุปผลการวิจัยพบว่ามีรูปแบบการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุแต่ละช่วงวัย มีแนวทางดังนี้

1. ส่งเสริมให้ชมรมผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมีความเข้มแข็ง ชุมชนผู้สูงอายุจะเป็นกลไกหลักและกลไกสำคัญที่จะช่วยประสานหน่วยงานต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุ เพราะมีความใกล้ชิดและทราบปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัยในชุมชนของตนเอง หากได้รับงบประมาณสนับสนุนจากเทศบาลเมืองสิงห์บุรีอย่างเพียงพอและเหมาะสม รวมทั้งการให้องค์ความรู้แก่ชุมชนผู้สูงอายุเพื่อยกระดับศักยภาพของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง
2. ดูแลกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเปราะบางเป็นพิเศษ กลุ่มผู้สูงอายุกลุ่มเปราะบาง ถือว่าเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษเช่นการดูแลด้านทรัพยากรสาธารณสุขและด้านโภชนาการ
3. จัดทำโครงการที่มีประโยชน์และส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุ จัดทำโครงการที่สร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตแก่ผู้สูงอายุ
4. มีการฝึกอบรมให้กับผู้สูงอายุในช่วงต้นที่ยังมีศักยภาพดูแลตัวเองได้ ควรเพิ่มศักยภาพด้านการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืนและครบวงจรระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. จัดตั้งศูนย์พัฒนาดูแลผู้สูงอายุ จัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ เพื่อเป็นจุดศูนย์รวมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมนันทนาการ และเป็นแหล่งเรียนรู้ หรือเป็นพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ

(Suanthong, 2022, p. 101-116) ศึกษาแนวทางการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการศึกษาความต้องการและแนวทางการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการมากที่สุดคือ ด้านบริการสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน เนื่องจากผู้สูงอายุต้องการศูนย์อำนวยความสะดวกผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการประสานงานเมื่อยามเจ็บป่วยและไม่มีบุตรหลานหรือญาติดูแล การเข้าถึงกองทุนสวัสดิการต่าง ๆ เช่น กองทุนฌาปนกิจ เงินช่วยเหลือด้านสังคม การเพิ่มเงินสวัสดิการผู้สูงอายุ รองลงมาคือ ด้านอาชีพและการประกันรายได้ เนื่องจากผู้สูงอายุต้องการให้มีช่องทางในการสร้างรายได้เพิ่ม มีอาชีพเสริมที่สามารถทำได้ที่บ้าน และสร้างกลุ่มอาชีพโดยให้กลุ่มแม่บ้านสนับสนุนผู้สูงอายุให้มี OTOP ที่ขยายผลรายได้ให้ผู้สูงอายุอย่างถ่วงถึง และน้อยสุดคือ ด้านสุขภาพอนามัยและการรักษาพยาบาล และด้านนันทนาการและการสร้างสรรค์คุณภาพชีวิต เนื่องจากเทศบาลมีกิจกรรมและโครงการสนับสนุนอยู่บ้างแล้ว แต่ต้องการคำปรึกษา ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองเบื้องต้น ได้แก่ ตรวจสุขภาพประจำปี ตรวจสุขภาพตามบ้าน แจกจ่ายยาสามัญประจำบ้าน หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ การบริการรักษาพยาบาล การดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ และระบบการฟื้นฟูสุขภาพกายภาพบำบัดที่บ้าน เป็นต้น และด้านแนวทางการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ได้แก่ 1) การพัฒนาสวัสดิการด้านการส่งเสริมสุขภาพและการรักษาพยาบาล 2) การอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปรักษาพยาบาลและระบบการฟื้นฟูสุขภาพ 3) การบริการศูนย์แพทย์ตำบลและจัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ 4) การส่งเสริมให้คนในครอบครัวและชุมชนได้ตระหนักถึงคุณค่าผู้สูงอายุ 5) จัดตั้งหน่วยช่วยเหลือคุ้มครองทางด้านกฎหมายและความปลอดภัย และ 6) การส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีของผู้สูงอายุเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม รวมทั้งเครือข่ายผู้สูงอายุในการ

พบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้สามารถขยายกิจกรรมกลุ่มและเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความร่วมมือในการจัดบริการสาธารณะร่วมของหน่วยงานอื่นเพื่อประโยชน์ของผู้สูงอายุ

(Nithichai-anant, Phupancheuk, & Phanomsert, 2022, p. 74-88) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการเพื่อความมั่นคงและยั่งยืนของกองทุนสวัสดิการชุมชนชายแดนไทย-กัมพูชา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

1. ด้านการวางแผน ควรมีการจัดแผนประจำปีในการบริหารจัดการกองทุนให้ชัดเจนเพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการทำงานและเพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นไปอย่างมีระบบ พร้อมกับการปรับปรุงแผนการบริหารจัดการกองทุนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการบริหารจัดการกองทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการดำเนินงานควรมีการขยายฐานสมาชิกให้เพิ่มมากขึ้นทุกปี และกำหนดสวัสดิการและผลประโยชน์ให้กับสมาชิก ควรตระหนักถึงศักยภาพและความสามารถของกองทุน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของกองทุนและการจัดสวัสดิการและผลตอบแทนให้กับสมาชิกได้อย่างเหมาะสม และช่วยสร้างความมั่นใจในความมั่นคงของกองทุนให้กับสมาชิก

3. ด้านสมาชิก การสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกที่ดีของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนในการตระหนักถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันของสมาชิกกองทุนเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมถึงการ สร้างวินัยให้กับสมาชิก การมีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และสร้างจิตสำนึกร่วมกันในการพร้อมที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4. ด้านคณะกรรมการ ควรพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการในการบริหารกองทุน เช่น การอบรมการบริหารจัดการการบัญชีเพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการให้เกิดความชำนาญในการทำงานและมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งการศึกษาดูงานหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กองทุนที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำความรู้มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของกองทุนและพัฒนการบริหารจัดการกองทุนให้มีความเข้มแข็ง

5. ด้านการประชาสัมพันธ์ โดยการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารหลากหลายช่องทาง เช่น วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว จัดทำแผ่นพับ เป็นต้น เพื่อให้สมาชิกได้รับข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานของกลุ่มและกิจกรรมของกองทุนอย่างทั่วถึง

6. ด้านการติดตามและควบคุม ควรมีการติดตามและประเมินผลการทำงานและประเมินศักยภาพของกองทุนอย่างสม่ำเสมอ ควรมีระบบการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานที่เน้นการบริหารจัดการด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการภายนอกเข้ามาร่วมตรวจสอบการบริหารจัดการกองทุนอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งคณะกรรมการกองทุนกำกับดูแลในการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนและตรวจสอบการบริหารจัดการกองทุนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ (Saengthong, Laihaporn, Chiewkok, & Arrahimi, 2022, p. 1-13) ได้ทำการศึกษา สวัสดิการชุมชน : ความสำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนสุคีริน ตำบลสุคีริน อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส ศึกษาแบบปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนสุคีริน ตำบลสุคีริน อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส โดยใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และสนทนากลุ่ม

(Focus Groups) ประชุมแบบมีส่วนร่วม และการระดมความคิด จากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ประกอบด้วย กรรมการ/เจ้าหน้าที่ขององค์กรบริหารส่วนตำบลสุคีริน ประธาน เจริญญิก และคณะกรรมการ รวมทั้งสิ้น 17 คน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบปัจจัยในความสำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่ม ออมทรัพย์ชุมชนสุคีริน ประกอบด้วย การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ ฯ ทั้งมิติปัจจัยภายในคือ สมาชิกและ กรรมการ และมิติปัจจัยภายนอกคือ เครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับกรมการพัฒนาชุมชน ธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร โดยรูปแบบความสำเร็จในการบริหารจัดการ ได้แก่ การด้านการบริหารเงิน การวางแผน การมีส่วนร่วม การจัดการองค์กร และบทบาทภาวะเป็นผู้นำ จากการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นรายละเอียดของ การบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างชัดเจนทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาส ข้อเสนอแนะในการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบในการดูแลพื้นที่กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนสุคีรินควรต้องเป็นส่วนสนับสนุนที่ สำคัญด้านองค์ความรู้ และแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มที่ถูกต้อง

(Sangwongdeeand, & Sarai, 2022, p.177-193) ศึกษา ปัจจัยสู่ความสำเร็จสถาบันการเงินชุมชน บ้านดอน ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยสู่ความสำเร็จของ สถาบันการเงินชุมชน และแนวทางการปฏิบัติที่ดีที่นำไปสู่ความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชน โดยมีระเบียบ วิธีการวิจัยคือ การวิจัยแบบผสานวิธีโดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ได้แก่ การวางแผน การสื่อสาร ทักษะภาวะผู้นำ เครื่องมือ กระบวนการ การบริหารจัดการ และการทำงานร่วมกัน โดยปัจจัยทั้ง 7 นี้ มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน ทั้งยังมีความสำคัญ และมีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การดำเนินงาน ประสบความสำเร็จสอดคล้องกับความคิดเห็นของสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนที่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดต่อ 7 ปัจจัยสู่ความสำเร็จและยังพบว่าการบริหารจัดการเป็นปัจจัยสำคัญที่เชื่อมโยงปัจจัยอื่น ๆ ให้ ดำเนินงานไปพร้อมกันจนบรรลุถึงเป้าหมายหรือความสำเร็จที่ต้องการทั้งนี้ได้พบแนวทางการปฏิบัติที่ดีคือ ภายใต้บริบทของชุมชน สถาบันการเงินชุมชนควรสร้างสรรค์ระบบสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยการ บริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยให้การบริหารจัดการนั้นอยู่ภายใต้ความเชื่อมั่นความไว้วางใจของสมาชิกซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิบัติงานที่ซื่อสัตย์ของคณะกรรมการนอกจากนี้สถาบันการเงินชุมชนต้องสร้างความรู้สึก เป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นในจิตใจของสมาชิกให้สมาชิกมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของสถาบันการเงินชุมชน ในฐานะที่ตนเองมีส่วนร่วมในการสร้างและพัฒนาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ต้องช่วยกันดูแลรักษานอกจากนี้ยังพบว่าแนว ทางการปฏิบัติที่ดีเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการนำทุนทางสังคมมาใช้และส่งผลให้สถาบันการเงินชุมชนได้ กลายเป็นทุนทางสังคมของชุมชน

บทสรุป

บทความวิชาการเรื่อง "การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อผู้สูงอายุ" ได้ศึกษา กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในกระบวนการจัดการ ซึ่งมี วัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ได้แก่ การศึกษากระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อ ผู้สูงอายุ, การสำรวจบทบาทของผู้สูงอายุในการมีส่วนร่วมในกองทุน, และการประเมินประสิทธิผลของการ จัดการกองทุนนี้ การศึกษากระบวนการจัดการกองทุนพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในกระบวนการ

ตัดสินใจและการบริหารจัดการกองทุนสามารถเสริมสร้างความรับผิดชอบร่วมกันในชุมชน และเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรกองทุนอย่างมีคุณค่า โดยการนำแนวทางการมีส่วนร่วมมาใช้ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงานในทุกขั้นตอน ในด้านบทบาทของผู้สูงอายุในการมีส่วนร่วม พบว่า ผู้สูงอายุมีบทบาทสำคัญในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้จ่ายในกองทุน ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของพวกเขาเอง ผลการประเมินประสิทธิผลของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อผู้สูงอายุแสดงให้เห็นว่า การดำเนินการในลักษณะนี้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนผ่านการสร้างความร่วมมือระหว่างสมาชิกในชุมชน ซึ่งสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและเสริมสร้างความยั่งยืนให้กับกองทุนสวัสดิการในระยะยาว.

References

- Asawathitiskul, N., Boonsuk, K., & Asawathitiskul, N. (2020). Development of a participatory household accounting model for community welfare fund groups in Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*, 14(1), 55-67. (in Thai)
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World development*, 8(3), 213-235.
- Fayol, H. (1949). *General and Industrial Management*. Sir Isaac Pitman & Sons.
- Khongpaet, T., Phueakkhong, C., & Yam-im, S. (2022). Guidelines for the development of community welfare fund management under the sufficiency economy philosophy in Surat Thani Province. *Rajapark Journal*, 16(49), 308-326. (in Thai)
- Mocplan. (2022). National Economic and Social Development Plan No.13 (2023 - 2027). Retrieved, 2024, February 8, from <https://mocplan.ops.moc.go.th/th/content/category/detail/id/94/iid/6024>. (in Thai)
- Nithichai-anant, N., Phupancheuk, T., & Phanomserth, P. (2022). Development of management quality for the security and sustainability of the Thai-Cambodian border community welfare fund. *Journal of Management and Development, Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 9(1), 74-88. (in Thai)
- Niyanant, S. (2012). The management of the community welfare fund in Sam Sung Subdistrict Municipality, Sam Sung District, Khon Kaen Province (Master's thesis). Sukhothai Thammathirat Open University.
- Nstda. (2022). Innovation for the elderly. Retrieved 2024, May 10, from <https://nstda.or.th>. (in Thai)

- Panfukdee, K., Sapphrongthong, W., & Rattansermamong, M., (2022). Appropriate welfare arrangements for the elderly at different life stages: A case study of Singburi Municipality. *Ratchaphak Journal*, 16(47), 254-272. (in Thai)
- Phanthafak, S., & Phayomyont, P. (2018). Development of the community welfare fund in Nonthaburi province. Kasetsart University.
- Phothirat, A., Paenprajun, K., Nunklam, D., Chimhart, P., & Phra Kru Thammawipat, W. (2022). A study of participatory community welfare fund development in Tha U Tae Sub-district, Kanchanadit District, Surat Thani Province. *MJRU Ubonpiras Journal*, 7(2). (in Thai)
- Phutson, C. & Phornsirivatsasin, K. (2022). Solutions to the problem of an aging society in Thailand. *Humanities and Social Science Research Promotion Network Journal*, 1(1), 25-36. (in Thai)
- Ramananun, P. (2022). Community welfare management through community enterprises: A case study of the community shop group, Ban Mai Community Fund, Ban Mai Samanchan 5, Ban Mai Sub-district, Pak Kret District, Nonthaburi Province (Master's thesis). Silpakorn University, Bangkok, Thailand. (in Thai)
- Ruenpaen, C. (2020). Community welfare fund management for self-reliance in Suphanburi province. *Journal of Humanities and Social Sciences*, Ubon Ratchathani University, 11(1), 249-288. (in Thai)
- Saengthong, T., Laihaporn, S., Chiewkok, J., & Arrahimi, A. (2022). Community welfare: Success in managing the Sukhirin Community Savings Group, Sukhirin Sub-district, Sukhirin District, Narathiwat Province. *Journal of Social Sciences and Humanities Research in Asia*, 28(1), 1-13. (in Thai)
- Sangthong, T., Arrahimee, A., Jeawkok, J., & Laopaporne, S. (2022). Needs and guidelines for welfare provision to support elderly care in Ban Bala community, Kabang district, Yala province. *Journal of Educational Innovation and Research*, 6(1), 46-60. (in Thai)
- Sangtrakul, M., & Methasutthirat, J. (2021). Public and member participation in the operation of the community welfare fund of Nonthaburi Municipality. *Journal of Research in Management and Development*, 11(2), 243-254. (in Thai)
- Sangwongdeeand, P. & Sarai, S. (2022). Critical Success Factors of Financial Institutions of Baan Don Community, Pong Num Ron Sub-district and Baan Mae Jai Tai Community Financial Institution, Wiang Sub-district, Fang District, Chiang Mai Province. *Mahachulachomklao Journal of Social Development*, 7(1), 177-193. (in Thai)
- Santichai, U. (2008). The importance of employee participation. Samjaeroenpanit.

- Sritongtha, N., & Waseeweera, W. (2023). Public participation in the prevention and control of dengue fever in Ban Tai Sub-district, Mueang District, Kanchanaburi Province. Mahachulachomklao Journal, 15(1), 184-197. (in Thai)
- Suanthong, P. (2022). Guidelines for elderly welfare management by local administrative organizations: A case study of the Tambon Municipality in Surat Thani Province. Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology, 7(10), 101-116. (in Thai)
- Th.apacode. (2022). What are the characteristics of the world's population entering an aging society and how does it affect national development. Retrieved, 2024, February 10, from <https://th.apacode.com/post/what-does-the-worlds-population-enter-into-an-aging-society-and-how-does-it-affect-the-countrys-development>. (in Thai)
- Thawornthaveewong, S. (2000). **Demography**. Bangkok: Ramkhamhaeng University. (in Thai)
- Yavirach, N. (2017). Change management and organizational development (2nd ed.). Triple. (in Thai)
- Yawiratch, N. (2017). Modern management (11th ed.). Triple Group Publishing. (in Thai)